

Het is onze grote opdracht om te leren nuanceren

Luisteren we wel genoeg naar de diepe nood van de gekwetste mens die elke mens in wezen is, vraagt abt Manu VAN HECKE van Westvleteren

Doenja VAN BELLEGHEM

Bisschop Vangheluwe nam ontslag en vroeg onderdak in de Sint-Sixtusabdij van Westvleteren. „Ik heb nog nooit in mijn leven zo sterk ervaren hoe confronterend het evangelie is”, zegt abt Manu Van Hecke wanneer we vragen hoe hij op die periode terugkijkt. „Het evangelie roept elk van ons op om steeds meer christen te worden. Maar wanneer het evangelie mij echt voor uitdagingen plaatst waarvan ik aanvoel dat ze voor een aantal mensen helemaal niet evident zijn en zelfs weerstand oproepen, tja, dan voel je pas hoe weinig vanzelfsprekend het is om evangelisch te leven.”

De abt beklemtoont dat hij begrijpt dat de situatie woede, ontgoocheling en oneindig veel vragen heeft opgeroepen bij de mensen. „Ik kan de mensen volgen als ze kwaad zijn dat de bisschop een plek moest krijgen.” De abt meent dat het heel belangrijk is om de mensen in hun boosheid te beluisteren. „Maar het was voor mij even belangrijk om ook te luisteren naar wat God mij zegt doorheen het evangelie.” Die confrontatie was tamelijk uitdagend, geeft de abt toe. „Op dat gezamenlijk luisteren – naar de mensen en naar God – heb ik mijn keuzes laten bepalen. Maar ik heb ook ervaren dat veel mensen er moeite mee hadden en hebben als je zo genuanceerd wil zijn.”

Nuanceren

De zondaar liefhebben maar de zonde haten, haalt de abt aan uit de Regel van Benedictus. „Heel sterk vind ik het om dat te durven zeggen en doen. Zo van: deze mens verdient in zijn grote nood mijn aandacht en zorg, hoewel ik absoluut niet akkoord ga met wat gebeurd is.” Het is helemaal niet uitzonderlijk om dit onderscheid te maken. „Ik denk aan het dienstwerk in gevangnissen waar mensen zich met hart en ziel geven aan medemensen maar zich distantiëren van de misdaden die zij begingen. Als ook daar dat onderscheid niet mag gemaakt worden, kan ook dat dienstwerk niet langer gebeuren...” Het leven is altijd enerzijds en anderzijds, las de abt ergens. „Maar in zo'n situatie verdragen sommigen niet dat er een enerzijds en een anderzijds is. Toch meen ik dat onze levenskeuze bepaalt dat wij die nuances eerbiedigen, zelfs al zou mijn eigen gevoel een andere taal spreken. Het is onze grote opdracht om te leren nuanceren, ook al weten we dat niet iedereen staat te applaudiseren.”

De gewezen bisschop heeft de abt nooit om enig begrip gevraagd. „Hij zocht alleen maar een plek om te leven. Dat was niet zo verrassend: hij kwam hier geregeld, was al zo lang thuis bij ons.” Toen hij in grote moeilijkheden kwam, vroeg de gewezen bisschop om ook dan te mogen

„God vond het niet te min om onder ons, mensen, te komen wonen”, zegt abt Manu Van Hecke over Kerstmis, het feest van de menswording van God. © Michel Vanneuville

komen. „Thuiskomen in onze gemeenschap en onze gebedsstructuur zou betekenen dat hij hier het herstellwerk naar God toe zou kunnen verrichten en dat hij zich daarbij gedragen zou weten door ons, medechristenen. Kijk, voor een aantal mensen was het een probleem dat onze abdij in West-Vlaanderen gelegen was. Maar het is nu eenmaal zo dat de gewezen bisschop geen abdij in zijn eigen bisdom heeft gezocht maar wel een abdij waar hij thuis was. Als wij in het zuiden van Frankrijk hadden gewoond, was hij daarheen gekomen.”

De in de abdijskerk zichtbare aanwezigheid van de afgetreden bisschop lag moeilijk voor veel mensen. „Ik kan er begrip voor opbrengen dat het hen choqueeerde maar wij zijn daar als broeders niet bijeen als toonbeelden van heiligheid. Neen, wij zoeken voor God te staan. Elk van ons kent zijn eigen problemen waarmee hij voor God mag komen. Ik kan me voorstellen dat het voor buitenstaanders niet altijd eenvoudig is om dit te begrijpen.”

De abt wist zich steeds gesteund door de gemeenschap. „Toen ik de mededeling deed, heerste natuurlijk enorme verslagenheid, maar ik voelde meteen ook begrip. De voorbije maanden zijn moeilijke maanden geweest voor de gemeenschap maar tegelijk hebben de gebeurtenissen elke broeder dieper geappelleerd op zijn christen zijn. Want ook de broeders moesten ondervinden dat familie

of vrienden met heel veel vragen zaten. Zo werden ze soms geconfronteerd met de keuze van de gemeenschap waar zij lid van zijn.”

De abdijsgemeenschap kon wel denken dat niet iedereen haar keuze positief zou onthalen. Maar dat de reacties zo ongemeen fel zouden zijn, had niemand kunnen vermoeden. „Er zijn heel veel brieven en e-mails gekomen, maar evenzeer steunbetuigingen

als blijken van bevraging.” De negatieve berichten kwamen van ontgoochelde, kwade, soms scheldende schrijvers. „Alle berichten waarop men een naam vrijgaf, heb ik persoonlijk beantwoord. Ik schreef steeds dat ik de woede begreep maar dat ik in geweten had gehandeld en me daarvoor niet kon en wilde verantwoorden.” De abt kreeg veel reacties terug. „Omdat ik beleefd had geantwoord, zette dat de kwestie al in een ander daglicht: men wist zich beluisterd en dat alleen al temperde de woede. Met sommigen gingen er nog wat mails over en weer omdat men een gesprekspartner had gevonden voor een probleem. Want men was vooral woedend vanuit een grote ontgoocheling en ik meen dat dit een terechte reactie was.” Als je mensen ernstig neemt in hun gevoelens, kan er iets heilzaams gebeuren. „Er kwamen ook reacties van andersgelovigen. ‘God is barmhartigheid’, schreven zij en voor hen verbeeldden wij die barmhartigheid. Zo kwam er toch iets goeds naar boven, ondanks het grote kwaad dat gebeurd is.”

„Ons geloof laat geen mensen vallen maar wij mensen doen dat wel”, zegt de abt. Het trof hem dat de Kerk niet alleen een gekwetste maar ook een kwetsende gemeenschap is. „Dat is een realiteit waarvan ik me ook niet wil distantiëren. Ik wil mijn verantwoordelijkheid opnemen maar mijn grote vraag naar de Kerk toe is deze: luisteren wij voldoende naar de pijn van mensen – de pijn van de slachtoffers en de pijn van de daders? Luisteren we wel genoeg naar de diepe nood van de gekwetste mens die elke mens in wezen is?” Hoe hoger men op de maatschappelijke ladder staat, hoe minder kwetsbaar men mag

zijn. „Dat is de tragedie van alle gezagdragers. Zij zijn ook maar mensen die in hun broosheid fouten maken én, laten we het niet minimaliseren, verantwoordelijk zijn voor die fouten.” Maar de roep om onkreukbaarheid, ongenaakbaarheid, zuiverheid blijft. „Het is uiteraard begrijpelijk een zuivere Kerk te betrachten”, zegt de abt in dat verband, „maar het is geen realistisch doel want we zijn een Kerk van mensen.” Hij haalt er een posterbundel van Uitgeverij Muurkranten bij en laat zien welke zin hem zo raakte dat hij de bladzijde sinds april niet meer omsloeg: Een ideale Kerk zal er nooit zijn zolang wij mensen er zijn. „Zo is het maar net. Natuurlijk zet de Kerk bakens uit en dat mag best als ze er zelf naar leeft. Maar hoe terecht die verwachting ook is, ze is niet haalbaar want ook hij die de norm uitvaardigt, is een kwetsbare en gekwetste mens.”

Intussen is de gewezen bisschop ondergebracht op een onbekende bestemming. Hij moest niet weg van de broeders maar de druk van buitenaf nam toe. „De gemeenschap voelde die spanning ook en vroeg zich af of dat nog goed was, ook voor de betrokkene die dit beseftte.” Omdat de zaak de abdij oversteeg, was de hulp van de Kerk nodig. „Wij hebben dan de zaak uit handen gegeven.” Het vertrek van de gewezen bisschop is heel plots en discreet verlopen. Dat hij met alle mogelijke zonden beladen wordt, is niet juist. Het is eveneens verkeerd om te denken dat de man geen spijt heeft. „Wat hij daarrond verklaarde bij zijn ontslag, blijft geldig”, vindt de abt. „Hij is een gebroken man, door de feiten en door wat hij de kerkgemeenschap berokkend heeft. Hij ziet dat echt wel heel goed in.”

Ruimte scheppen om Gods menswording te vieren

De monnikengemeenschap haalde de kerstversiering pas daags voor Kerstmis boven want ze beleefde aandachtig de advent

„Hoe dieper ik de advent heb mogen beleven, hoe anders het Kerstmis wordt”, zegt abt Manu Van Hecke. „Hoe groter mijn ontvankelijkheid, hoe meer het Kerstmis mag zijn.”

Het is belangrijk om Hem vier weken lang te verwachten, stelt hij. „Om Gods menswording te kunnen vieren, moet er echt ruimte gemaakt worden in de mens.” Pas als je iemand verwacht, kan er iemand komen. „Tijdens de advent luisterden wij in de liturgie nog aandachtiger naar Gods woord.” Het woord is mens geworden, klinkt het dan. „Dat heeft pas betekenis als men goed naar dat woord luistert. Het

is één van onze voornaamste opdrachten om het woord van God te beluisteren en het dan ook te doen.” De viering van Kerstmis ligt in die lijn: tijdens een nachtwake verdiepten de broeders zich een uur lang in de Schrift en de psalmen. Pas na dit waken bij het woord werd eucharistie gevierd. „God wordt even weerloos als wij mensen”, zegt de abt met Oosterhuis over het feest van de menswording van de Heer. „Die grote, onnoembare God komt tussen ons als een hulpbehoevend kind. God durft daardoor zeggen: Ik heb mensen nodig. Welnu, dat maakt ook de mens groot. Het is zoals de heilige Bernardus zei:

Monniken zijn Godzoekers maar ze zijn slechts Godzoekers omdat God naar hen zoekt. Dat is een fundamenteel gegeven: God is op zoek naar de mens. Laat ons hieraan het mysterie van Kerstmis verbinden. God zoekt ons op, in onze kleinheid en onze nood. Hij doet dat niet in een majesteitlijke verschijning maar Hij komt tussen ons als een weerloos en kwetsbaar kindje.”

Een kwetsbare God maakt ook dat de mens kwetsbaar mag zijn, stelt de abt. „Dat is een sterk symbool en het is ook zoveel meer dan de lichtjes en de romantiek waarmee het kerstfeest omhuld worden...” (DVB)